

LBRIS

We know
books

VIRGINIA WOOLF

Spre Far

Traducere, prefață, cronologie și note
MIHAI MIROIU

I

FEREASTRA

1

– Da, desigur, dacă mâine va fi frumos, spuse doamna Ramsay. Dar o să trebuiască să te scoli odată cu huhurezii, adăugă ea.

Aceste cuvinte îi produsură o extraordinară bucurie fiului ei, de parcă se hotărâse definitiv că expediția urma să aibă loc, și astfel, după o noapte de întuneric și o zi în care vor fi plutit pe mare, va trăi minunea după care tânjise parcă ani de zile. Cum făcea parte – deși în vârstă doar de șase ani – din marele clan al celor care nu pot să-și separe sentimentele unele de altele, ci lasă ca perspectivele viitorului, cu bucuriile și neajunsurile lor, să adumbrească momentul de față, și cum, pentru asemenea ființe, încă din fragedă pruncie, orice mișcare a roții senzațiilor are puterea să cristalizeze și să imobilizeze clipa asupra căreia cade umbra ori strălucirea, James Ramsay, așezat pe podea și decupând poze din catalogul ilustrat al

magazinului *Army and Navy*¹, învălui fotografia unui frigider într-o aură de beatitudine celestă, în timp ce mama îi vorbea. În jurul frigiderului, plutea un val de bucurie. Roaba, mașina de tuns gazonul, foșnetul plopilor, frunzele ofilite înainte de ploaie, croncănitul ciorilor, bufniturile măturii, foșnetul rochiilor – senzațiile produse de toate acestea aveau atâta culoare și erau atât de distincte în mintea lui, încât de pe-acum își avea un cod privat, limbajul său secret, deși, cu fruntea-i înaltă și ochii albaștri, aprigi, de o impecabilă candoare și puritate, încruntându-se ușor la spectacolul fragilității omenești, părea însăși întruchiparea severității rigide și neînduplecate, astfel încât mama lui, urmărindu-l cum manevra cu îndemânare foarfecele în jurul frigiderului, și-l închipuia așezat într-un fotoliu de judecător, înveșmântat în roșu și hermină, sau dirijând o acțiune gravă, capitală, într-un moment de criză a treburilor publice.

– Dar mâine nu se anunță vreme frumoasă, zise tatăl său, oprindu-se în fața ferestrei salonului.

Dacă ar fi avut la îndemână o secure, un vătrai sau orice armă cu care ar fi putut sfărteca pieptul tatălui său, omorându-l pe loc, James ar fi înșfăcat-o numaidecât. Atât de puternic contradictorii erau emoțiile pe care domnul Ramsay le provoca în sufletul copiilor, prin simpla sa prezență; când îl vedeau stând, ca acum, subțire ca un obiect îngust

---

¹ Rețea de magazine universale, unul dintre cele mai reprezentative aflându-se în Victoria Street, unde își are domiciliul londonez familia Ramsay.

precum lama cuțitului, rânjind sarcastic, nu numai din plăcerea de a-și dezamăgi fiul și de a-și ridiculiza soția, care era de o mie de ori mai bună decât el din toate punctele de vedere, (gândea James), ci și dintr-o tainică aroganță motivată de precizia opiniilor sale. Ceea ce spunea era perfect adevărat. Era întotdeauna adevărat. Ar fi fost incapabil să rostească un neadevăr; niciodată nu falsifica un fapt; niciodată nu schimba un cuvânt dezagreabil pentru a fi pe placul cuiva sau pentru comoditatea vreunui om și cu atât mai puțin a propriilor săi copii, care, fiind din ființa lui, încă de mici trebuiau să fie conștienți că viața e dificilă; că realitatea e neînduplecată și că trecerea noastră către acele tărâmurile legendare, unde ni se sting cele mai luminoase speranțe și unde fragilele noastre bărci se scufundă în tenebre (ajuns aici, domnul Ramsay își îndrepta spatele și își îngusta ochii mici și albaștri, scrutând orizontul), cere, mai presus de toate, curaj, adevăr și puterea de a îndura.

– Dar s-ar putea să fie frumos! Eu mă aștept să fie frumos! răspunse doamna Ramsay răsucind ușor ciorapul cafeniu-roșcat pe care-l tricota. Dacă îl termina în seara asta și dacă, în cele din urmă, se vor duce la Far, avea să dea paznicului ciorapii pentru băiețașul lui, care era amenințat de o tuberculoză la șold; se gândea să-i mai dea și un teanc de reviste vechi, și niște tutun, și tot ce-o să mai poată aduna din jur, lucruri de care nimeni n-avea nevoie și care zăceau alandala în odaie; și să le ducă acelor bieți oameni ca să se mai distreze, că trebuie să fie cumplit de plictisitor să stai toată ziua

LIBRIS

We know
books

fără să faci nimic altceva decât să potrivești fitilul de la lampă și să greblezi un petic de grădină. Păi cum ți-ar plăcea să fii închis câte o lună întreagă, ba chiar și mai mult dacă-i vreme rea, pe o stâncă nu mai mare decât un teren de tenis? întreba doamna Ramsay; fără să primești scrisori sau ziare, fără să întâlnești pe nimeni; fără să-ți vezi soția, dacă ești căsătorit, fără să știi cum o duc copiii, dacă nu sunt bolnavi, dacă n-au căzut și nu și-au rupt un picior sau un braț; să vezi, săptămâni de-a rândul, aceleași valuri monotone spărgându-se de stânci și apoi să privești cum se apropie o furtună cumplită, cum spuma împroașcă geamurile, păsările izbindu-se de lampă, Farul întreg clătinându-se, fără ca tu să-ți poți scoate măcar nasul pe ușă de teamă să nu te măture marea? Cum ți-ar plăcea asta? întreba, adresându-se îndeosebi fiicelor ei. Apoi, adăuga pe alt ton că trebuie să le aducem acelor oameni atâta alinare cât putem.

– Bate dinspre vest, spuse Tansley, „Ateul“, ținându-și degetele osoase răsfirate, astfel ca vântul să treacă printre ele; îl însoțea pe domnul Ramsay în plimbarea de seară, în sus și-n jos, în sus și-n jos, pe terasă. Asta înseamnă că vântul bătea din cea mai nefavorabilă direcție pentru o debarcare la Far. „Da, într-adevăr, spune doar lucruri neplăcute“, afirmă doamna Ramsay; era odios din partea lui să insiste atâta asupra acestui fapt, sporindu-i dezamăgirea lui James; dar, în același timp, doamna Ramsay nu le îngăduia copiilor să râdă de el. „Ateul“, așa-l botezaseră; „Micul ateu“. Rose își bătea joc de el; Prue își bătea joc de el; Andrew,

Jasper, Roger își băteau joc de el; până și bătrânul Badger, care nu mai avea un dinte în gură, îl mușcase, pentru că (după cum se exprimase Nancy) era al o sută zecelea tânăr care se ținuse după ei tot drumul până în Hebride, când ar fi fost mult mai plăcut dacă ar fi rămas numai ei între ei.

„Prostii!“ spusese doamna Ramsay pe un ton foarte aspru. Pe lângă deprinderea de a exagera, pe care copiii o moșteniseră de la ea, precum și insinuarea (reală de altfel) că invita prea multă lume la ei, astfel încât unii musafiri trebuiau să doarmă în oraș, nu putea suporta lipsa de politețe față de oaspeți, mai ales față de tinerii săraci ca niște șoareci de biserică, „exceptional de capabili“, după cum afirma soțul ei, mari admiratori ai acestuia, și veniți la familia Ramsay să-și petreacă vacanța. Într-adevăr, luase sub ocrotirea ei tot ce ținea de sexul opus; din rațiuni pe care nu le putea explica – pentru cavalerismul și bravura lor; pentru faptul că negociau tratate; pentru că guvernau India¹; controlau finanțele; și, în sfârșit, pentru că adoptau față de ea o anumită atitudine pe care orice femeie ar fi considerat-o negreșit agreabilă, un amestec de încredere, naivitate copilărească și venerație; ceva ce o femeie mai vârstnică poate accepta de la un tânăr fără a-și știrbi demnitatea, și vai de tânără fată – dea Domnul să nu fie vreodată una dintre fiicele ei! – care n-ar prețui până-n adâcul sufletului

---

¹ Referire la faptul că Marea Britanie guverna India în acea epocă.

LIBRIS | We know books
 valoarea unui asemenea sentiment, cu tot ce implică el.

Se întorsese spre Nancy cu asprime. Tansley nu se ținuse după ei, îi explică. Era invitatul lor.

Trebuia găsită o modalitate de ieșire din toate acestea. Trebuia să existe un mijloc mai puțin laborios, ofta ea. Când se privea în oglindă și-și vedea, la cincizeci de ani, părul cărunt și obrajii supti, își zicea că ar fi trebuit, poate, să se fi descurcat mai bine – cu soțul ei; cu banii; cu cărțile lui. Dar, în ceea ce o privea, niciodată, nici măcar pentru o singură secundă, nu regreta hotărârea luată, nu evita greutățile, nu-și trecea cu vederea îndatoririle. Acum, după ce le vorbise atât de aspru în legătură cu Charles Tansley, era impresionant s-o vezi alături de fiicele ei – Prue, Nancy, Rose – care, ridicându-și ochii din farfurii, putură schimba doar pe tăcute anumite idei neloiale, cu care cochetașeră, cu privire la o viață diferită de cea dusă de mama lor; poate că la Paris, poate o viață mai extravagantă; fără să aibă mereu grija vreunui bărbat; pentru că în mintea lor se iscase o interogație mută cu privire la deferență și cavalerism, Banca Angliei și Imperiul Britanic în India, degetele inelate și dantelele și, deși în toate acestea exista pentru ele o idee din esența frumuseții, ceva ce le stârnea bărbăția din inimile feciorelnice și le făcea, așa cum ședeau la masă sub privirile mamei, să-i aprecieze ciudata severitate și extrema bunăvoință, aiudoma unei regine care ridică un cerșetor din noroi și-i spală picioarele murdare; toate acestea în timp ce le admonesta cu asprime pentru jalnicul

ateu care se ținuse după ei sau – ca să respecte adevărul – fusese invitat să stea cu ei, în insula Skye.

– Nu va fi posibil să debarcăm mâine la Far, declară Charles Tansley, lovindu-și palmele una de alta, în timp ce stătea împreună cu soțul ei în fața ferestrei. Fără îndoială, vorbise destul. Doamna Ramsay ar fi dorit ca amândoi s-o lase în pace pe ea și pe James și să-și continue în altă parte discuția. Îl privi pe Tansley. Era, spuneau copiii, o făptură jalnică, numai cocoașe și scofâlceli. Nu știa să joace crichet; își vâră nasul peste tot; era evaziv în vorbe și în felul de a se purta. „O brută sarcastică“ – așa îl caracterizase Andrew. Știa ce-i plăcea lui cel mai mult – să se plimbe la nesfârșit, împreună cu domnul Ramsay, în sus și-n jos, și să discute cine a luat cutare sau cutare premiu, cine era „excelent“ la versurile latine, „strălucit, dar, după părerea mea, fundamental șubred“, cine era, neîndoielnic, „cel mai capabil tip de la Balliol¹“, cine își îngropase vremea luminile la Bristol sau Bedford², urmând însă ca mai târziu să devină cunoscut, când i se vor publica Prolegomenele³ pe o anumită ramură a matematicii sau a filosofiei, și din care domnul Tansley avea la el primele pagini în șpalt, dacă domnul Ramsay ar fi dorit să le vadă. Acestea erau subiectele despre care discutau ei.

Uneori, doamna Ramsay nu se putea abține să nu râdă. Zilele trecute ea vorbise despre niște

¹ Colegiul Balliol aparține Universității Oxford.

² Universități pe care familia Ramsay le considera inferioare.

³ Introducere critică la o lucrare

„valuri „uriașe cât munții“. „Da, răspunsese Charles Tansley, e o vreme cam aspră.“ „Nu ești ud leoarcă?“ îl întrebase. „Doar umed, nu chiar ud“, preciza domnul Tansley, ciupindu-și mâneca și pipăindu-și ciorapii.

Dar nu acest lucru îi deranja pe copii. Nu-i supăra figura lui, nici felul său de a se purta, ci chiar el – punctul lui de vedere. Când discutau despre ceva interesant, despre oameni, despre muzică, istorie, sau despre orice altceva, chiar dacă spuneau numai că e o seară frumoasă și ar fi plăcut să stea afară, ceea ce îi supăra la Charles Tansley era faptul că nu era satisfăcut până când nu le întorcea spusele pe toate fețele, punându-se pe sine în prim-plan și discreditându-i pe ei, până când nu-i împingea la capătul nervilor cu felul lui caustic de a lipsi de carne și de sânge tot ce atingea. Sau, spuneau ei, se ducea să viziteze o expoziție de pictură și te întreba dacă-ți place cravata lui. Și, Dumnezeu știe, adăuga Rose, cravata nu-ți plăcea.

Îndată ce terminară de mâncat, cei opt copii, fii și fiice ai domnului și doamnei Ramsay, dispărură de la masă, pe nesimțite, ca niște cerbi, retrăgându-se în camerele lor, într-o casă unde nu găseai niciun ungher izolat în care să poți discuta despre ceva, despre orice; despre cravata lui Tansley; despre adoptarea *Reform Bill*¹; despre

---

¹ Cea mai recentă lege a fost adoptată în 1884 acordând drept de vot majorității bărbaților din Marea Britanie; legi similare fuseseră adoptate de parlament în 1832 și 1867.

păsările marine și despre fluturi; despre oameni; în timp ce soarele se revărsa în cămăruțele de la mansardă, separate între ele doar printr-un perete de scândură, astfel încât se auzea limpede fiecare pas, precum și plânsetele tinerei elvețiene al cărei tată murea de cancer într-o vale din Grison¹; soarele făcea să strălucească bastoanele de crichet, flanelele, pălăriile de pai, călimările, cutiile de vopsea, scarabeii, craniile de păsărele, în timp ce din lungile ghirlande de alge, atârinate pe perete, se răspândea un miros de sare și de ierburi, același care pătrunsese și în prosoapele scorțoase din cauza nisipului de la băile de mare.

Conflicte, dezacorduri, diferențe de opinie, prejudecăți țesute în însăși fibra ființei lor – doamna Ramsay deplângea faptul că toate acestea trebuiau să înceapă atât de devreme. Copiii ei erau atât de înclinați să critice și rosteau asemenea absurdități! Ieși din sufragerie ținându-l de mână pe James, care nu voise să plece împreună cu ceilalți. I se părea absurd să inventezi diferențieri, când oamenii – numai Dumnezeu știe de ce – erau și-așa destul de diferiți. Deosebiri reale, își zicea ea stând în picioare lângă fereastra salonului, sunt suficiente, cu totul suficiente! Se gândea în clipa aceea la bogați și săraci, la cei de sus și cei de jos; celor de origine aleasă le acorda, deși oarecum cu invidie, un anumit respect, căci în vinele ei curgea sângele acelei foarte nobile și vag legendare Case italiene, ale cărei fiice, răspândite prin

---

¹ Canton în Elveția

LIBRIS | We know books

saloanele englezești ale secolului al nouăsprezecelea, sâsâiseră atât de fermecător și asaltaseră atât de frenetic; și întreg spiritul, manierele, temperamentul doamnei Ramsay se trăgeau de la acestea și nu de la apaticii englezi sau de la placizii scoțieni; dar și mai profund reflecta la cealaltă chestiune, a bogaților și săracilor, și la lucrurile pe care le vedea chiar cu ochii ei, săptămână de săptămână și zi de zi, aici sau la Londra, când vizita personal cutare văduvă sau cutare soție luptându-se cu necazurile; le vizita purtând o sacoșă și înarmată cu un carnet și un creion cu care nota, în coloane aliniat cu grijă, salariile și cheltuielile, perioadele de lucru și cele de șomaj, în speranța că în felul acesta va înceta să mai fie o persoană particulară a cărei filantropie servea pe de o parte să-i aline propria indignare, iar pe de altă parte, să-i astâmpere curiozitatea, pentru a putea deveni – ceea ce mintea ei nepregătită admira nespus – o cercetătoare capabilă să elucideze problema socială.

Acestea sunt, toate, chestiuni insolubile, gândea ea, stând acolo, cu James de mână. Tânărul acela, pe care îl ridiculizau cu toții, o urmase în salon; stătea lângă masă neavând astâmpăr, stângaci, simțindu-se în afara cercului celorlalți; doamna Ramsay știa toate acestea fără să fi fost nevoie să privească în jur. Plecaseră cu toții: copiii; Minta Doyle și Paul Rayley; Augustus Carmichael; soțul ei – cu toții plecaseră. Așa încât se întoarse cu un suspin și spuse:

– Dacă nu ți se pare plictisitor, vrei să mă însoțești, domnule Tansley?